

Een rubric is een handige en effectieve tool. Zo kan het onder andere gebruikt worden om inzichtelijk te maken wat er geleerd moet worden, duidelijk te maken hoe iets wordt beoordeeld en feedback te geven. Daarbij bestaan er verschillende soorten rubrics en worden deze vaak specifiek gemaakt voor een product of handeling waarop de leerling wordt getoetst dan wel geëvalueerd. Hoe zorg je er nu voor dat een rubric goed in elkaar zit? Daarvoor bestaat een handige rubric voor rubrics.

Wat is een rubric?

Een rubric is een beoordelingsmatrix (ofwel scoringslijst, antwoordenmodel, lijst met criteria), bestaande uit twee dimensies. De eerste dimensie bevat de toetscriteria en de tweede dimensie de beoordelingscriteria. In de rubric worden de beoordelingsniveaus zo goed mogelijk inhoudelijk beschreven in de vorm van indicatoren. Deze indicatoren zijn beschreven op verschillende niveaus. Er zijn [verschillende typen rubrics](#), zoals de *analytische rubric*, *holistische rubric* en *rubric van één*, die ieder op andere momenten of manieren kunnen worden gebruikt.

Inzet rubric

Een rubric kan op veel verschillende momenten en manieren in het curriculum worden ingezet. Zo kan het worden gebruikt om inzichtelijk te maken wat er geleerd moet worden en hoe dat wordt beoordeeld, [om feedback te geven](#), om [peer-feedback](#) te organiseren, om zelfbeoordeling mogelijk te maken en om een leerling te beoordelen. Het is dus een handige tool voor *feedup*, *feedback* en *feedforward*, wat het een [effectieve tool maakt voor formatief evalueren](#).

Rubric voor rubrics

Duidelijk is dat een rubric op veel verschillende manieren kan worden ingezet en zo op verschillende manieren kan bijdragen aan effectieve feedback oftewel goed onderwijs. Daarbij is het wel belangrijk dat deze goed in elkaar zit. Wat maakt nu een goede rubric? Daarvoor is er de Rubrics voor Rubrics: een rubric waarmee je een bestaande kan beoordelen op onder andere validiteit en inzet. Er zijn verschillende variaties van dit type rubric. Hieronder de twee meestvoorkomende rubrics, vertaald naar het Nederlands.

Rubric 1

Een rubric die je er makkelijk bij pakt en waarmee je snel kan evalueren of het ontwerp van de rubric goed is en of deze op een goede manier wordt ingezet. Een handige rubric voor een snelle blik of als uitgangspunt bij het ontwerpen van een nieuwe.

Criteria	Niveau 1: Onvoldoende	Niveau 2: Matig	Niveau 3: Goed
<i>Ontwerp</i>			
<i>Keuze & duidelijkheid in criteria</i>	De gekozen criteria zijn onduidelijk, hebben veel overlap, of zijn niet te herleiden tot de juiste doelen voor de taak.	De criteria zijn duidelijk maar niet altijd dekkend en/of de doelen zijn nog niet helder	Alle criteria zijn duidelijk, er is geen overlap en de doelen zijn helder voor de taak
<i>Verskil tussen niveaus</i>	Er is nauwelijks tot geen verschil te zien tussen de verschillende niveaus	Sommige verschillen zijn duidelijk, maar bij andere niveaus is het verschil te groot/klein	Elk niveau is duidelijk verschillend en er is een logische opbouw
<i>Duidelijkheid van beschrijving</i>	De tekst is niet voor iedereen te begrijpen. Het taalgebruik is vaag en/of onduidelijk waardoor er veel discussie mogelijk is.	Over het algemeen is de tekst te begrijpen. Sommige onderdelen leiden nog tot discussie.	De tekst is voor iedereen te begrijpen en is helder over wat behaald moet worden.
<i>Gebruik</i>			
<i>Invloed van leerlingen</i>	Leerlingen zijn niet betrokken bij het ontwikkelen	Leerlingen hebben feedback kunnen geven op de tekst	Leerlingen hebben echt meegedacht met docenten bij het ontwikkelen
<i>Gebruik van rubric voor feedup, feedback en feedforward</i>	De rubric is niet gedeeld met leerlingen	De rubric is gedeeld met leerlingen bij het nakijken	De rubric is het eerste referentiepunt van een nieuwe taak

Dr. Bonnie B. Mullinix, Monmouth University, NJ. (2012)

Download rubric

Rubric 2

Een rubric die zeer gedetailleerd ingaat op alle ontwerpaspecten van een rubric. Deze rubric is vooral goed te gebruiken om een bestaande rubric helemaal door te lichten op de criteria en niveaus. Een goede rubric als je er zeker van wilt zijn dat je een valide, duidelijk rubric hebt.

Criteria	Zwak	Gemiddeld	Sterk
Validiteit			
Dekkingsgraad	De inhoud weerspiegelt niet wat er van leerlingen mag worden verwacht gezien hun niveau en de leerdoelen. De inhoud van de rubric geeft geen goede weergave van wat er nodig is om een goede prestatie te leveren, waardoor niet duidelijk is wat de rubric beoogt te meten.	De inhoud weerspiegelt wat er van leerlingen realistisch gezien mag worden verwacht gezien hun niveau en de leerdoelen, al geldt dat niet voor alle criteria. De inhoud van de rubric geeft grotendeels een goede weergave van wat er nodig is om een goede prestatie te leveren, maar er zijn punten waarop verbetering nodig is.	De inhoud weerspiegelt correct wat er van leerlingen realistisch gezien mag worden verwacht gezien hun niveau en de leerdoelen. De inhoud van de rubric geeft de beste mogelijke weergave van wat er nodig is om een goede prestatie te leveren op de vaardigheden die of het product dat wordt beoordeeld.
Prestatieniveau	De eisen die worden gesteld om het hoogste niveau te bereiken zijn onrealistisch en/of leerlingen kunnen door zwakke prestatie op meerdere criteria reeds een voldoende of hoger scoren.	Leerlingen mogen verondersteld worden in staat te zijn het hoogste niveau te bereiken op alle criteria. Op enkele criteria kan met een zwakke prestatie reeds een voldoende of hoger worden behaald.	Leerlingen mogen verondersteld worden in staat te zijn het hoogste niveau te bereiken op alle criteria. Om welk criterium op 'voldoende' niveau te beheersen moeten leerlingen een acceptabele prestatie neerzetten.
Criteria			
Aantal, samenhang, opbouw	De rubric bestaat uit een lange lijst criteria die niet of nauwelijks met elkaar lijken samen te hangen en waarin geen keuzes lijken te zijn gemaakt. De opbouw is niet logisch.	Het aantal criteria vereist enige aanpassing, zoals het opsplitsen van een afzonderlijk criterium in twee aparte criteria, of het samenvoegen van twee criteria. De criteria kennen verder een goede samenhang, maar de opbouw is niet altijd logisch.	De rubric omvat precies het juiste aantal criteria, zodat de complexiteit van de te leveren prestatie wordt weerspiegeld. De criteria kennen een goede samenhang en logisch opbouw.
Weging	Het is niet duidelijk of de rubric bedoeld is voor de formatieve en/of summatieve doeleinden. In de rubric wordt niet expliciet (ook niet in de begeleidende tekst) aangegeven hoe zwaar elk criterium meetelt en welke criteria belangrijker zijn dan andere. De criteria krijgen hierdoor niet de nadruk die zij verdienen.	Het is duidelijk of de rubric bedoeld is voor de formatieve en/of summatieve doeleinden. Indien summatieve doeleinden, dan is in de rubric weliswaar expliciet (eventueel in de begeleidende tekst) aangegeven hoe zwaar elk criterium meetelt en welke criteria belangrijker zijn dan andere, maar sommige criteria krijgen te veel of te weinig nadruk.	Het is duidelijk of de rubric bedoeld is voor de formatieve en/of summatieve doeleinden. Indien summatieve doeleinden, dan is in de rubric expliciet aangegeven hoe zwaar elk criterium meetelt, waardoor is af te leiden welke criteria belangrijker zijn dan andere (eventueel in begeleidende tekst). Alle criteria krijgen de nadruk die zij verdienen.
Onafhankelijkheid	De criteria zijn niet onafhankelijk. Er zijn veel overlappen tussen verschillende indicatoren. Verschillende indicatoren omvatten hetzelfde, waardoor de criteria niet verschillende aspecten meten.	De criteria zijn grotendeels onafhankelijk. Er is enige overlap tussen verschillende indicatoren, maar de rubric is desondanks in staat om verschillende aspecten te meten.	De criteria zijn onafhankelijk van elkaar, waardoor zij verschillende aspecten meten. Er is geen overlap tussen verschillende indicatoren. Wat hoort bij de ene indicator komt nergens anders terug.
Onderscheidend vermogen	Het aantal beoordelingsniveaus is veel te groot of juist te klein om zinvol en betrouwbaar onderscheid te kunnen maken tussen leerlingen.	Het aantal beoordelingsniveaus per criterium is niet overal toereikend om adequaat onderscheid te kunnen maken tussen goede en minder goede leerlingen en om de voortgang te kunnen meten, maar het aantal is redelijk eenvoudig aan te passen door één niveau toe te voegen dan wel twee niveaus samen te voegen.	Het aantal beoordelingsniveaus per criterium is logisch en toereikend. Er zijn voldoende niveaus om adequaat onderscheid te kunnen maken tussen goede en minder goede leerlingen en om de voortgang te kunnen meten.
Indicatoren			
Aanwezig	Geen van de beoordelingsniveaus is voorzien van indicatoren.	Niet alle beoordelingsniveaus zijn voorzien van indicatoren.	Elk beoordelingsniveau is voorzien van indicatoren.
Transparantie en paralleliteit	De indicatoren zijn vaag en weinig concreet beschreven, waardoor niet duidelijk wordt wat er van de leerlingen wordt verwacht. Of er wordt alleen onderscheid gemaakt tussen beoordelingsniveaus met woorden als 'zeer', 'erg', 'enige' of ze zijn volledig kwantitatief. De paralleliteit ontbreekt meestal.	Er is een poging ondernomen om indicatoren gedetailleerd en concreet te formuleren, maar sommige bevatten nog enkele vage beschrijvingen. Ze zijn wel grotendeels kwalitatief (en niet kwantitatief). Er is veelal sprake van paralleliteit, maar bij een aantal criteria is de opbouw niet logisch.	De indicatoren zijn gedetailleerd en concreet genoeg zodat duidelijk is wat de leerlingen moeten laten zien om een goede prestatie te leveren (ze zijn kwalitatief i.p.v. kwantitatief) en de beoordelaar een juiste beoordeling kan geven. Er is een logische opbouw van indicatoren over de niveaus (paralleliteit).

Van Berckel, H., Bax, A. & Joosten-ten Brinke, D. (2017)

[Download rubric](#)

Maken met collega's

Een kant en klare rubric voor rubrics kan erg handig zijn. Echter, het kan ook snel een checklist worden waarbij je als maker onvoldoende (samen) stil staat bij de rubric en de inzet daarvan. Een goede manier om met collega's te werken aan de kwaliteit van rubrics en de inzet er van, is door samen een rubric voor rubrics te maken. Door samen te zitten en het te hebben over vragen als 'wat maakt een goede rubric?' en 'hoe zou een rubric moeten worden ingezet?' wordt je je als team meer bewust van de kracht, valkuilen, kwaliteit en inzet van rubrics.

Meer over rubrics

Wil je zelf een rubric maken? Of nog krachtiger: de leerlingen een rubric laten maken? In [dit artikel](#) gaan we in op verschillende soorten rubrics en niveaus die je kan gebruiken. Benieuwd hoe je rubrics kan inzetten om feedback te geven? In [dit artikel](#) gaan we daar meer op in, waarbij vooral de *rubric van één* als uitgangspunt wordt genomen.